

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

CONGRESSEN

The Playful Practitioner. Working with children in the context of their family and other systems of significance

Tweedaagse workshop met John Burnham, georganiseerd door de Stichting Platform Systeemtherapie Noord-Nederland op 10 en 11 april 2003 te Assen

John Burnham is werkzaam als systeemtherapeut in de Parkview Clinic in Birmingham en is als hoofdopleider en supervisor verbonden aan het Kensington Consultation Centre in Londen. Hij publiceert regelmatig in het tijdschrift *Human Systems* over de theorie, methode en techniek van de narratieve benaderingen en het sociaal-constructionisme, en over supervisie.

De workshop begon met een eenvoudige oefening waarbij Burnham ons het effect van verschillende presentaties wilde laten ervaren. Hij vroeg ons belangrijke levensgebeurtenissen op papier te zetten, deze in tweetallen te bespreken en na te gaan wat deze oefening bij ons opriep. Vervolgens vroeg hij ons hetzelfde te doen maar nu op een speelse, kinderlijke manier, en het verschil te ervaren. Tijdens de tweede oefening reageerden we levendiger; er werd gelachen, mensen liepen door de ruimte en hingen papieren op. Het geheel werd vrolijker en lichter. Na deze oefening presenteerde hij een door hem ontworpen schema onder de naam *Systemic Practising*. Dit schema bevat vijf

kernwoorden, *connecting*, *deconstructing*, *distinguishing*, *distancing* en *developing*. Elk woord herbergt weer een subgroep van begrippen, onder *connecting* bijvoorbeeld valt reflectievermogen, nieuwsgierigheid, een open houding en het bespreekbaar maken van hypothesen. Dit 'didactisch script' gebruikte hij als een rode draad door de beide dagen heen, waardoor de praktische voorbeelden en videopresentaties goed onderbouwd werden.

Burnham formuleert de hulpvraag samen met de cliënten. Hij helpt hen keuzes maken en maakt verbindingen tussen verleden, heden en toekomst. Hij speelt met taal, afstand en nabijheid en door de context te veranderen, geeft hij er een andere betekenis aan. Bijvoorbeeld bij een ruzie tussen ouders en hun zoon onderzoekt hij of er sprake is van een ruzie, van vechten of van oorlog. Aan de jongen vraagt hij: 'Hoe heb je zo goed leren vechten en wat voor soort soldaat ben je?' Vervolgens bekijkt hij hoeveel tijd en ruimte er is voor een pauze in de oorlog.

In het werken met kinderen besteedt Burnham veel aandacht aan wat hij noemt *warming the context*, het contact maken met de kinderen waardoor ze op een gemakkelijke manier kunnen deelnemen aan de sessies. Zo legt hij bij de kennismaking uit hoe hij werkt, hij praat over zijn werk met andere gezinnen en hij legt uit wat het verschil is tussen naar school gaan en naar therapie komen. Hij nodigt die personen uit die belangrijk zijn voor het kind, praat met de kinderen over hun vriendjes en vraagt het kind wat zijn vriendjes over hem zullen vertellen. Omdat kinderen visueel ingesteld zijn, gebruikt hij manieren en materialen die hierbij aansluiten. Soms laat hij de kinde-

ren hun verhaal vertellen. Hij vraagt wie de tekenaar is in het gezin en helpt het kind om het probleem in een stripverhaal te tekenen, waarbij hij probeert ieder plaatje een naam te geven en vraagt wat de plaats van het kind is. Vervolgens tekent hij het stripverhaal nog een keer, maar nu toekomstgericht, volgens de wensen van het kind. Ook hier legt hij een verbinding tussen het verleden, het heden en de toekomst. Hij maakt gebruik van briefjes om kinderen dingen op te laten schrijven, vraagt het kind om de briefjes te verzamelen, er een volgorde in aan te brengen en een briefje te kiezen om mee aan het werk te gaan. Ter illustratie: een gezin komt in therapie vanwege een zevenjarige jongen, die angstig is en niet naar school gaat. De therapeut vraagt aan de jongen: 'Wat moet er vandaag voor jou hier gebeuren?' Waarop de jongen zegt: 'Niet over het probleem praten'. Vervolgens vraagt de therapeut waarover hij wel wil praten en de jongen begint te vertellen over zijn hobby, skaten, en dat hij dat samen met zijn stiefvader doet. De therapeut vraagt of hij daarbij ook bang is of wel eens valt, waarop de jongen lachend vertelt dat hij niet bang is en dat zijn stiefvader soms valt. Vervolgens vertelt de jongen meer voorbeelden waarbij hij niet angstig is. Aan het eind van de sessie vraagt de therapeut de gezinsleden hun ogen te sluiten en te fantaseren over de toekomst, als het probleem voorbij is, en hun wensen op een briefje te zetten. Moeder wenst dat haar zoon naar school gaat, stiefvader dat hij een echte jongen wordt en zijn zusje dat hij niet meer bang is. De jongen heeft als wens weer naar school gaan en vrienden maken. De therapeut laat de jongen de briefjes verzamelen en voorlezen en vraagt hem over welk briefje hij de volgende keer wil praten.

Een ander voorbeeld ging over een jongen die niet wil praten over zijn traumatische ervaring met seksueel misbruik. Burnham suggereert: 'Kon je die man maar tekenen'. Hij begint met het tekenen van een gezicht en vraagt naar de ogen, de oren, de mond en het haar van de man en de kleding die hij droeg. Hierdoor gaat het kind nadenken over details. Ook vraagt hij naar de blik in de ogen van de man, waardoor het kind meer bij zijn gevoel kan komen. Dan vraagt hij wat het kind zou willen dat die man tegen hem zou zeggen. En omgekeerd wat het kind tegen die man zou willen zeggen. Zo helpt hij het kind over een drempel door met hem samen woorden te geven aan de traumatische ervaring.

De tweede dag gebruikte Burnham als kader de theorie *coordinated management of meaning* van Paerce en Cronen, over de organisatie van betekenisgeving. Het gaat hierbij om betekenissen die mensen toeschrijven aan het gedrag van zichzelf en anderen, zoals hun gezin van herkomst en de maatschappij, over de invloed van de sociale en culturele context. Bij deze betekenisgeving kan een onderscheid gemaakt worden in verschillende contextuele niveaus, van cultuur naar gezinsscript en levensscript, naar de relatiedefinitie en de zich herhalende interactiepatronen en naar de relationele en inhoudelijke betekenis van de communicatie. Nadat hij in verschillende voorbeelden, mondeling en op video, had laten zien hoe hij het schema gebruikte, oefenden we ermee in een rollenspel.

Terug kijkend op deze workshop waren het voor mij twee inspirerende en leerzame dagen. John Burnham liet zich zien als een krachtig persoon, een creatieve en bescheiden therapeut die zijn ideeën en methoden op een toegankelijke wijze wist

te presenteren. Hij bood ons geen nieuwe methodiek of concrete handleiding, maar wel veel boeiend materiaal met aankno-

pingspunten voor de dagelijkse praktijk.

Wil Kempers

Ambiguous loss, risk and resilience in immigrants and ethnic minority families

Workshop door Celia Falicov
op 15 en 16 mei 2003 te Amersfoort,
georganiseerd door de Symforagroep

Celia Falicov is clinical professor bij de vakgroep Psychiatry van de University of California in San Diego en heeft daarnaast een eigen praktijk. Ze gaf een tweedaagse workshop over ambigu verlies bij etnische minderheden. De eerste dag wijdde ze aan een overzicht van haar ideeën en uitgangspunten, die ze samenvat in de term MECA: multicultural ecosystemic comparative approach. Ze vat cultuur op als een samenstel van gedeelde ideeën, betekenissen en gedragingen voortkomend uit gezamenlijke participatie aan een bepaalde subgroep of setting. Bijvoorbeeld wonen in de stad of op het platteland, religie, man- of vrouw-zijn, opleidingsniveau en socio-economische status. De therapeut moet met verschillen op deze gebieden werken en hoeft geen expert te worden in etnische groepen. De therapeut moet als culturele makelaar (*cultural broker*) onderhandelingen kunnen voeren tussen de cultureel verschillende partijen. Dit betekent afwisselend in- en uitzoomen op specifieke gezinskenmerken, de culturele bagage en de grotere context. Falicovs therapeutische werk speelt zich af op het grensvlak waar deze culturele contexten elkaar overlappen en van elkaar verschillen. Ze

noemt dit *ecological niches*. Haar positie is die van culturalist én universalist; '*knowing the culture*' en '*not-knowing*', cultuur als voorgrond en als achtergrond. De therapeut dient zich er van bewust te zijn dat men onvermijdelijk de eigen bagage meebrengt en het is steeds zoeken naar een delicate balans tussen de eigen cultuur en die van de ander. Het was mooi om te zien hoe Falicov bij het terugzien van een interview met een Nederlands-Duits echtpaar constateerde dat er bij haar sprake was van culturele tegenoverdracht vanuit haar joods-zijn naar de Duitse vrouw. Ze sympathiseerde met het verzet van de jonge Duitse tegen haar moeder, die de Tweede Wereldoorlog verdedigde.

Falicov sprak verder over individuele migratie, waarbij een persoon autonoom besluit om naar een ander land te gaan, over gefaseerde migratie - alleen vader of moeder migreert, al dan niet met een aantal kinderen, gevolgd door een hereniging - en over de invloed daarvan op afscheid nemen en opnieuw beginnen. Ze liet een ontroerende video zien van Filipijnse vrouwen die dag en nacht bij Amerikaanse gezinnen in de huishouding werken. De complexe problematiek - het achtergelaten van het gezin, de hoop op een betere financiële situatie, het wachten op hereniging en de problemen na de hereniging - werd schrijnend helder.

Falicov benadrukte de complexiteit van migratie. Er zijn veel betrokkenen, de mensen die achterblijven, de mensen die vertrekken, de mensen die komen en gaan (*circular migration*). Ze adviseert therapeuten om bij ieder gezin tien tot vijftien minuten te praten over